

РОЗДІЛ II

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ, ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

УДК 1 : 141.319.8

РОЗДУМИ ПРО СУЧАСНІ МЕНТАЛЬНІ ЗМІНИ ПІСЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ ТЕАТРАЛЬНОЇ ВИСТАВИ (ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ ПІЗНЬОГО МОДЕРНУ)

О.О. Дольська, доктор філософських наук, професор кафедри філософії,
Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут

Звернення до проблеми людини пізнього модерну змінює наголоси на реаліях життя. Завдяки антропологічному звороту, дослідження ментальності стало можливим у широкому діапазоні гуманітарних, природничих наук та мистецтвознавстві. Її треба досліджувати у становленні станів та смислів, аналізуючи суспільство, колективний досвід, сьогодення, повсякдення в їх гуманістично-текстових інтерпретаціях. У природі людини закладені й потенційно розкриваються механізми формування ментальності. Одним з таких механізмів може виступати повсякдення, з наголосами на тілесності людини, її чуттєвих бажаннях, на новому віялі ціннісних уподобань.

У рухах сучасної ментальності ми бачимо звернення до нижчого, до наслідування нижчого. Можна сказати, що почалася війна між нормальністю і чимось прихованим, латентним, яке не претендує на очевидну норму. Нормальність стала розцінюватися як злочин. Стали брати верх псевдонормальні речі. Такі передумови формування нової ментальності найбільш очевидні в формах мистецтва. Отже, неможливо говорити тільки про екзистенціальну складову, раціональну або про чуттєву при роздумах про ментальне.

Ключові слова: ментальність, тілесність, повсякденність, людина пізнього модерну, сучасний театр.

Актуальність. В сучасній культурі формуються особливі впливи на людську свідомість: інформаційні навантаження, вміле використання сугестивних можливостей образів та слова, метафор. Постає питання про необхідність переглянути способи конструювання людиною свого життя, пізнавального досвіду в умовах постійних перезавантажень та девальвації смислових складових, але й також конструювання смислів соціальних та культурних кодів, концептів в контексті перформативності (затребуваності, за термінологією Ж.-Ф. Ліотара). Роздуми над змінами в ментальності обумовлені різними факторами. Наша зацікавленість лежить в площині пошуку нового підґрунтя та

нових умов трансформаційних процесів, змін у сприйнятті світу, його відчуття, що побічно, а іноді прямо веде до нового типу ментальності. Центральним ланцюжком в цих пошуках є звернення до ірраціональних, чуттєвих складових на противагу раціональному. Таку ситуацію провокує відхід від парадигми метафізичного розуміння, обговорення, сприйняття навколишнього світу, яка унаочнювала свій тип ментального, до її нового типу, який формується під впливом нового відчуття світу.

Якщо сучасна соціокультурна ситуація показала невідповідність існуючих концепцій пізнавального досвіду, основанийого на раціональності, то зацікавленість внутрішньою та зовнішньою реальністю людини, яка онтологічно націлена на осмислення та відношення до світу, до інших людей та себе самої із зверненням до чуттєвого, смислового, метафоричного, образного сприйняття, навпаки, все більше стає актуальною.

Новизна. Така зацікавленість ментальністю має заповнити недолік спрощених моделей свідомості та діяльності, які центрувалися на раціональному. Також такого характеру дослідження мають перешкодити недовірі до ірраціональних форм пізнавального досвіду. Зокрема, в центрі уваги опиняються повсякденність, життя і смисли якого ми наповнюємо орієнтуючись більш на чуттєве та ірраціональне. Це такі конструкти, які мають в своїх онтологічних смислах трансцендентне підґрунтя.

Методологічні підходи. Вивчення ментальних процесів спирається на комплексний підхід. Його важко визначити і дати йому назву. Він може бути охарактеризований як культурно-антропологічний, соціально-антропологічний, історико-аксіологічний тощо, все залежить від того, які наголоси мають бути розставлені. Але наше звернення до комплексності орієнтується на складний синтез методологічного аналізу саме тому, що ментальність необхідно досліджувати в різних контекстах. Обов'язковою складовою дослідження такого складного феномену є ціннісно-метафізичний (Ф. Аквінський, Ф. Шеллінг, Г. Гегель, М. Гайдеггер), екзистенційно-онтологічний (К. Ясперс, М. Мерло-Понті), феноменологічний підхід (Е. Гуссерль, Е. Левінас), лінгвіс-

тично-психологічний (О. Лосев, О. Потебня) з наголосом на семантичний зміст категорій та концептів, психологічний з наголосом на колективне без свідоме (Д. Юм, К. Леві-Брюль, Ж. Лакан, Дж. Агамбен), структуралістський та постструктуралістський з наголосом на повсякденному житті (Ж.Делез, Ф. Гваттарі, Ж. Дерріда, М. Фуко, Ж. Бодріяр) тощо.

Основна частина. Ментальність вказує на людське світосприйняття, на концептуальні схеми та моделі у глибинах розуму та без свідомого. Вона виявляє себе у смислах, символах, образах, формуючи системи уявлень. А вони, в свою чергу, свідчать про онтологічний характер ментального. Щоб зрозуміти цілісність реального світу, щоб виявити смислову наповненість ідентичності людини як онтологічного ресурсу, вбудованість людини в мереживо реального світу початку ХХІ століття, звернення до ментального стає обов'язковим. Наприклад, свідомість орієнтована на посилення раціональності, а ментальність стає відлунням посилення самого буття. Але й саме буття конститується на її основі не стільки усвідомленням ідей або принципів буття, скільки досягненням життєво важливих смислів в живому спілкуванні людини зі світом. Отакий дзеркальний характер буття та ментальності робить дослідження ментальності процесом, що йде від складного до простого, а іноді й навпаки.

До онтологічного нам допомагають доторкнутися трансценденталії, такий дотик отримав назву трансценденція. Вони формують буття людини і те його загальне, яке ми позначаємо як «людяність». Трансценденція в метафізичному контексті або як метафізичний метод, підхід означає перехід з можливого досвіду до сфери, що лежить поза ним. Фома Аквінський став розрізняти шість трансценденталій: річ, те, що існує, істина, добро, щось, єдине. К. Ясперс вимагав, щоб особистість постійно за рахунок своєї невтомної діяльності підвищувала реальний світ до світу трансценденталій, так званого чистого буття. Завдяки переходу в цей світ, здійснюється перехід до своєї самості. У Ж.-П. Сартра людина сама стає трансценденцією. У С. Жижека трансценденція розглядається в контексті інтерпасивності. В цілому вона означає

здійснення дій за допомогою Іншого. С. Жижек розмірковує про стан людини та її екзистенції як таку собі тріщину, якийсь розлом [1].

Отже, ми спостерігаємо процес виходу людини з метафізичного дискурсу, втрачається здатність людини звертатися до метафізичних, онтологічних питань. Відсутність посилянь на трансцендентальне, на мій погляд, і є свідченням змін в ментальності людини ХХІ століття. Отже, ми маємо справу з версією людини пізнього модерну, людини, яка формує ментальність за рахунок вже не метафізичних, де в центрі уваги стоїть проблема рацію, раціонального, а за рахунок активізації нових антропологічних опцій. Але питання трансцендентального, трансценденції, онтологічного залишається відкритим.

Щоб показати, що основа, представлена онтологічним настільки ламка, тонка, тендітна, представники сучасної філософії характеризують її як “радикально відсутню” [2]. А здатність трансцендувати стає занадто вишукано складною, адже це свого роду праця, зіткнення (за Гегелем). Дж. Агамбен, використовуючи теоретичну модель людини (в політичній площині), ввів термін “голе життя”. В ньому переважає онтичне без звернення до онтологічного, “голе життя” починає розчиняти в собі людське. Про таке визначення становища сучасної людини, на мій погляд, вказують різні факти. Нам бажано звернутися до мистецького або масмедійного простору, в якому знаходимо різного роду програми телебачення, масмедійні проекти, реаліті-шоу, театральні вистави тощо, де такі зсуви стають яскраво очевидними. І саме вони активно впливають на формування нашої ментальності.

Наші роздуми почалися після перегляду п’єси А. Мірошніченка “Чоловік, що загубився”, де унаочнюється наше повсякденне життя, прості життєві ситуації, проблеми сьогодення, використовуються вислови і слова побутового характеру тощо. Але ми йдемо в театр, щоб не просто отримати задоволення від акторів, ми йдемо за високим. Ще І. Кант писав про завдання творити людину. Його підтримували Ф. Ніцше, в сучасності – П. Слотердаjk, підкреслюючи намагання рухатися від природи до культури тощо. Але сучас-

ний світ розгортає свої потреби. Свого часу французька антропологічна філософія (Школа анналів) звернула увагу на просте людське життя, побут, звички, характер. Отже на все те, з чого зростає ментальність будь-якого етосу. До того ж й Ф. Ніцше активізував жагу до життєвих стратегій в філософії, а М. Фуко активно маніфестував красу життя в його багатоманітності.

Театр стає тим дзеркалом, де можна побачити зміни в ментальності сучасності. Виникає питання, чому саме такий зворот унаочнюється в театральному дійстві. Про мистецтво простого повсякдення як предмету філософських розвідок ми знаходимо у великій кількості літератури. Перше, що треба підкреслити, – це слідство переходу, звороту від метафізичної парадигми в філософії. Рациональне як центральне, головне, що мало відлуння у сферах художнього, наукового, мистецького характеру звільняє місце для повсякденного, повсякдення. Це дає можливість усвідомити рухи в самій ментальності людини нового століття. Культурне без свідоме вже ґрунтується не раціонально-понятійними схемами, а елементами життєвого світу, масовою культурою, більш того – її прошарків різноманітного рангу та рівнів із зверненням до чуттєвого, ірраціонального тощо.

Свого часу М. Де Серто, Е. Гофман, М. Маффесолі, А. Бувье підняли проблему самоопису культури повсякдення на новий науковий вимір – соціально-антропологічний [3; 4]. Наприклад, М. Маффесолі розробляв проблеми постмодерної епохи, а саме – феномен глобальної масовізації, трансформації в області повсякденного, перетворення сакрального на повсякденне, особливу увагу приділяв явищам номадизму, новим підставам ідентичності в сучасному світі [3]. Розвиваючи розуміння культури, він відштовхується від роздумів М. Вебера та Г. Зіммеля. Його науковий інтерес – проблематика уявного та його втілення в символічно-соціальних формах.

Починаючи з публікацій цих авторів активізується рух досліджень антропологічних практик різного напрямку. Театр, політичні установи, європейські парламенти, відкриті громадські читання та ін. опиняються в полі зору антропологів. Одним із найбільш популярним вченим і найбільш відомим в

нашій країні, який актуалізує наукові пошуки в лакунах нашого сьогодення, є П. Бурдьйо з його надзвичайно цікавими роздумами над соціо-культурними практиками та наслідками повсякденних уподобань.

Повсякдення стає тією візиткою, яка спочатку шокує людину, яка прийшла до театру за отриманням чогось високого, трансцендентного, або ж залучення до його розуміння. А тут раптом.... Прості, іноді зовсім епатажні думки, вислови, намагання, побутова мова, людські хитрощі на рівні культурного без свідомого. П'єса А. Мірошніченка задає саме ритм знайомства з нашим повсякденням. На перший погляд, у незвичайній формі подається наше життя. Ми чекаємо на щось високе, поетичне, яке підніме нас до висоти трансценденцій, але все не так просто у “простому житті”. Воно бачиться як комедійний фарс, або анекдот. Але після закінчення з'являється відчуття якогось приниження нашої присутності в цьому дійстві. У мене таке враження, що цю п'єсу можна визначити як епатажно-жорсткий реалізм з відсиланням до повсякдення.

Ще одна замальовка, невеличке доповнення. Зовсім по-новому актор став використовувати своє тіло. Це також є слідством відходу від метафізичного дискурсу, присутні вже подихи постструктуралізму і постмодернізму. Якщо в метафізичному дискурсі вся увага була прикута до інтелектуальних роздумів, до пошуків виходів із зверненням до розуму, що приводило до бажання розірвати тілесне та раціональне, дух та розум. Але в сучасній версії людини ми бачимо намагання показати нерозривну єдність чуттєвого та інтелектуального, тіла та духу. Тілесність наштовхнула на нове розуміння внутрішнього світу людини. Все частіше ми чуємо про поняття “тілесної свідомості”, а це вже свідчить про зняття відмінності між зовнішнім та внутрішнім, мається на увазі теоретичні розвідки. На цій тезі ґрунтуються розвідки М. Мерло-Понті з його “феноменологічним тілом”, Ж. Дельоза з “соціальним тілом”, а пізніше “тілом без органів”, Р. Барта – “тіло як текст” [5; 6].

С. Мелроуз, аналітик театральних трендів сучасності, звертає увагу на незвичайне використання тілесності в сучасних шоу, перформансах, тим самим

створюючи особливий драйв на площі, на сцені тощо. Таке явище називається “особлива перформативна поведінка” [7]. Цю тему побічно розглядають крізь призму соматички італійські дослідники Е. Барба та Н. Савареце у книзі “Анатомія актора: словник театральної антропології” [8]. Мускульна робота актора робить стан театральної дії не просто емоційною, але й фізично енергійною. Ця енергія дії хапає та переводить глядача у стан активної візуальної уваги. Не розумові роздуми, не внутрішні переживання, а дія, процес, новий тип інтеріоризації ставить пастки глядачеві. Як наслідок, він опиняється у тенетах хибного переживання, де в центрі – рухи, дії з тілом, з новим типом енергії та особливою енергетикою. Голоси акторів налаштовують не на пошуки внутрішніх голосів, як це було з Макбетом, Гамлетом, Ієшуа тощо, а на вербальні вібрації, що виходять з тіла, створюючи новий тип симфоній соматично-голосового характеру. Саме такі рухи, саме така енергія та опції м’язів у поєднанні з незвичними рухами тіла створюють незвичайний психологізм, можна сказати “хибний психологізм” на сцені. Але вона (енергія) проголошується С. Мелроуз складовою частиною такого складного концепту, як театральність, і головним джерелом впливу на публіку [7].

С. Мелроуз, розробляючи основи постмодерністського театру, зокрема працює над “теорією вібрації”. Будь-яке слово і мовлення, на думку театального теоретика, необхідно розуміти як складний акт м’язів. Акт має вплив і на усю систему роботи м’язів і, головне ствердження відносно глядача, завдяки впливу на сітківку ока. Це так зване моторне бачення, про яке свого часу писав ще С. Ейзейнштейн [9].

Тут необхідним є звернення до роздумів Ж. Дельоза про нову версію людини модерну. Ж. Дельоз писав про лінію зовнішнього впливу (інфлексія) як умови доторкання до трансцендентного. Це така силова лінія, яка створює свого роду складку. Про це він пише у роботі “Складка: Лейбніц та барокко”, де розробляє ідею лінії, яка створює різноманітні типи складок [10]. Вони розрізняються між собою: перша відповідає за матеріальний світ, описує матеріальний, а сама вища – метафізична. Суб’єкт відсутній, а є лише Суб’єк-

тивність, яка породжується, на його думку, у зоні складок. Існує чотири складки-суб'єктивації: матеріальна, силова, складка знання та складка істини. Метафізична (внутрішня) описує весь світ. Може здатися дивовижним те, що відомий режисер С. Ейзенштейн теж був зацікавлений ідеєю геометричного сприйняття тіла. Для нього зв'язок між суб'єктивним (одиничним) та Єдиним (імманентним) здійснюється завдяки лінії (складки) [11]. Цікавим є також те, що сучасний світ моди реагує в будь-якій площині, звертаючись до тих самих символів та смислів, з якими працюють відомі митці філософії та мистецтва. Відомий дизайнер парфумів Issey Miyake відтворює тип суб'єктивності за рахунок запахів, відчуттів від них. Тому відлунням ідей Ж. Дельоза, мабуть, стала колекція нових запахів під назвою “Pleats Please”.

Тіло також стає свого роду відлунням соціального. Можна також провести лінію порівняння між тілом та суспільством: створюється культ тіла з масою натуралістичних подробиць, з якими знайомиться слухач, глядач, читач, що схиляє нас до ідеї тотожності тіла та суспільства. І театральне, сценічне дійство вже використовує тіло для створення зовсім нового відчуття, як кажуть “атмосфери особливої”, яка поглинає глядача вже на ґрунті нового психологічного. Воно поєднує в собі без свідоме й тілесне, будь-які бажання, серед яких не останнє місце знаходять приховані еротичні бажання. На такі роздуми підштовхує також звернення до нового розуміння тіла.

Повсякденність унаочнюється у сукупності фактичного матеріалу, неодноразово відтворюваних в історії, психології, мистецтві тощо. Для людини значення ментальності можуть бути впорядкованими (усвідомленими) і неупорядкованими (неусвідомленими). Беручи різні форми для опцій, повсякденність виявляється екраном, на якому відтворюються стани, відповідні до морфологічних онтологій людини, що не може оминати її ментальні характеристики.

Отже, культура сьогодення дає можливість для розгортання розвідок, які сприяють більш зрозумілому характеру формування ментальності, її меж та глибини. Саме повсякдення, її пошуки, погляди, норми (старі та нові, але наші)

роблять прозорими характер дій людини, її онтологічного та соціального буття. Щодо ментальності як культурно успадкованого людиною принципу самоорганізації мислення і форма буття, що створює, оформлює, розбудовує саме життя, то вона стає феноменом пізнавального досвіду. Ментальність як феномен пізнавального досвіду розглядається як явище дійсності, що має загальні генетичні корені з механізмами сприйняття, свідомості та діяльності.

Висновки. Звернення до проблеми людини пізнього модерну унаочнює зміни наголосів на реаліях життя. Особливу увагу привертає питання ментальності. Завдяки антропологічному звороту, дослідження ментальності стало можливим у широкому діапазоні гуманітарних, природничих наук та мистецтвознавстві. Її треба досліджувати у становленні станів та смислів, аналізуючи суспільство, колективний досвід, сьогодення, повсякдення в їх гуманістично-текстових інтерпретаціях. У природі людини закладені й потенційно розкриваються механізми формування ментальності. Одним з таких механізмів може виступати повсякдення, з наголосами на тілесності людини, її чуттєвих бажаннях, на новому віялі ціннісних уподобань.

Онтологія ментальності і онтологія-людини корелюють один з одним, створюючи можливість для упорядкування невизначених і стохастичних життєвих ситуацій. У рухах сучасної ментальності ми бачимо звернення до нижчого, до наслідування нижчого. Можна сказати, що почалася війна між нормальністю і чимось прихованим, латентним, яке не претендує на очевидну норму. Нормальність стала розцінюватися як злочин. Стали брати верх псевдо-нормальні речі. Такі передумови формування нової ментальності найбільш очевидні в формах мистецтва. Отже, неможливо говорити тільки про екзистенційну, раціональну або про чуттєву складову при роздумах про ментальне. Ментальність унаочнюються в семіотичних, герменевтичних, феноменологічних інтерпретаціях. Синтез одного з іншим поєднує те й інше в єдиний образ ментальних репрезентацій, що володіють смисловими наповненнями, а також постійною символічною незавершеністю.

Література

1. Жижек С. Интерпассивность. Желание: влечение, мультикультурализм / С. Жижек / пер. с англ. А. Смирнова, под ред. В. Мазина и Г. Рогоняна. – СПб. : «Алетейя», 2001. – 196 с.
2. Жеребкин С. Нестабильные онтологии в современной философии / С. Жеребкин. – Харьков : ХЦГИ, 2013. – 377 с.
3. Tyldesley M. The Thought of Sorbonne Professor Michel Maffesoli (1944): Sociologist of Postmodernity // M. Tyldesley. – Edwin Mellen Press Lewiston. – NY., 2010. – 241 p.
4. Бувье А. Знание и наука // А. Бувье // Журнал социологии и социальной антропологии. Спец. Выпуск. – 1999. – Т. 2. – С. 242–251.
5. Делез Ж. Эмпиризм и субъективность: опыт о человеческой природе по Юму / Ж. Делез // Эмпиризм и субъективность: опыт о человеческой природе по Юму. Критическая философия Канта: учение о способностях. Бергсонизм. Спиноза / пер. с франц. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – С. 7–144.
6. Барт Р. Избранные работы: семиотика, поэтика // Р. Барт. – М. : Прогресс, 1985. – 235 с.
7. Melrose. S. A semiotics of the dramatic text // S. Melrose. – London, 1994.– IX. – 338 p.
8. Barba E., Savarese N. L'Anatomie de Facteur: Dictionnaire d'anthropologie theatrale // E. Barba, N. Savarese. – Parig, 1985. – 105 p.
9. Эйзенштейн С. М. Монтаж // С. М. Эйзенштейн. – М. : Эйзенштейн-центр; Музей кино, 2000. – С. 62–63.
10. Делез Ж. Складка. Лейбниц и барокко // Ж. Делез. – М. : Логос, 1997. – 264 с.
11. Эйзенштейн С. М. Избранные произведения в 6-ти тт. // С. М. Эйзенштейн. – М.: Искусство, 1964–1971. – Т.1. – 509 с.

REFLECTIONS ON MODERN MENTAL CHANGES AFTER WATCHING A THEATRICAL PERFORMANCE (TO THE CHARACTER OF THE LATE MODERN MAN)

O.O. Dolska

Everyday life is a combination of histories of life, events that are spoken in history, art conditions repeatedly reproduced in history, psychology, art etc. Taking various forms for options, everyday life appears on the screen, which reproduces the states corresponding to the mental request. In this perspective, the ontology of mentality and human ontology correlate with each other, creating an opportunity to streamline uncertain and stochastic life situations. For a person, the meaning of mentality can be ordered (conscious) and disorderly (unconscious).

An appeal to the problem of the late modern man puts an emphasis on the realities of life. Due to the anthropological turn, the study of mentality became possible in a wide range of humanities, natural sciences and art studies. It must be investigated in the formation of states and meanings, analyzing society, collective experience, present, everyday life in their humanistic and textual interpretations. In human nature, mechanisms of the formation of mentality are laid out and potentially revealed. One of such mechanisms can be the everyday, with emphasis on the physicality of man, his sensual desires, on a new fan of value preferences.

In the movements of modern mentality, we see an appeal to the low passions, low desires lower, to imitate the lower. We can say that the war between normality and something hidden, latent, which does not claim to be an obvious norm, has begun. Normality was regarded as a crime. They began to take pseudorominal things. Such prerequisites for the formation of a new mentality are most evident in the forms of art. The body also becomes a kind of echo of the social. You can also conduct a comparison line between the body and the society: a cult of the body with a mass of naturalistic details, which the listener, spectator, reader acquaints with the idea of the identity of the body and society, is created. And theatrical, stage action already uses the body to create an entirely new sensation, as the "special atmosphere" says, which absorbs the viewer on the ground of a new psychological one. It combines in itself without conscious and bodily, any desires, among which not the last place find hidden erotic desires. Such reflection also promotes an appeal to a new understanding of the body.

Analysts of theatrical trends of the present, pay attention to the unusual use of corporeality in modern shows, performances, thus creating a special drive on the square, on stage, and others like that. Such a phenomenon is called "special performative behavior". This subject is viewed indirectly through the prism of somatics. The actor's muscular work makes the state of theatrical action not only emotional, but also physically energetic. This energy of action grabs and translates the viewer into a state of active visual attention. Not mental reflections, not internal experiences, and action, process, a new type of internalization puts traps on the viewer. As a result, he finds himself in the streets of a false experience, where in the center – movements, actions with the body, with a new type of energy and special energy.

Consequently, it is impossible to speak only about the existential component, rational or sensuous when thinking about the mental. Mentality is manifested in existential, semiotic, hermeneutic, phenomenological interpretations. Synthesis of one with another combines both of them into a single image of mental representations possessing semantic content, as well as a permanent symbolic incompleteness. It turns out that we are dealing with the continuity of meanings, preferences, and this already enables us to enrich our experience and preserve the integrity of human nature.

Key words: mentality, corporeality, everyday life, the late modern man, the modern theater.

РАЗМЫШЛЕНИЯ О СОВРЕМЕННЫХ МЕНТАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЯХ ПОСЛЕ ПРОСМОТРА ТЕАТРАЛЬНОГО СПЕКТАКЛЯ (К ХАРАКТЕРИСТИКЕ ЧЕЛОВЕКА ПОЗДНЕГО МОДЕРНА)

О.А. Дольская

Обращение к проблеме человека позднего модерна меняет акценты на реалиях жизни. Благодаря антропологическом оборота, исследования ментальности стало возможным в широком диапазоне гуманитарных, естественных наук и искусствоведении. Ее надо исследовать в становлении состояний и смыслов, анализируя общество, коллективный опыт, настоящее, повседневности в их гуманистически-текстовых интерпретациях. В природе человека заложены и потенциально раскрываются механизмы формирования ментальности. Одним из таких механизмов может выступать повседневности, с ударениями на телесности человека, его чувственных желаниях, на новом веере ценностных предпочтений.

В движениях современной ментальности мы видим обращение к низшему, к подражанию низшего. Можно сказать, что началась война между нормальностью и чем скрытым, латентным, не претендует на очевидную норму. Нормальность стала расцениваться как преступление. Стали брать верх псевдонормального вещи. Такие предпосылки формирования новой ментальности наиболее очевидны в формах искусства. Следовательно, невозможно говорить только о экзистенциальную составляющую, рациональную или о чувственную при размышлениях о ментальном.

Ключевые слова: ментальность, телесность, повседневность, человек позднего модерна, современный театр.